

K spravi slovenskih strank. *)

Po slovenskih časnikih čitam klic po spravi. Katerega rodoljuba bi ta klic ne razveselil; vsaj smo imeli dosti priložnosti pokušati proketo seme nesloge! Bog nam daj spravo, to je, pravo spravo, pošteno spravo!

Ali je pa tudi upanja kaj do take sprave? Prav zelo bi nas veselilo, ko bi mogli reči: da, — al kdor vé, da starodavni program slovenski poleg lojalnosti do svojega vladarja obstaja iz dveh — neločljivih načel, ki ste vera in narodno pravo, in kdor, kakor jaz, naše „mlade“ pozna, nima upanja do trdne in stalne sprave. Dokler stojijo mladoslovenci na brezverskem stališču, med nami sprava ni mogoča; zakaj tega si naj nikdar ne domišljujejo, da bomo mi, podobni Judežu Iškarijotu, svetinje svoje vere zatajili in izdali. Vrh tega je z našimi „mladimi“ razgovor o tej stvari nemogoč, ker sami prav za prav ne vedó, v čem da obstoji njihov „liberalizem“. „Slov. Narod“ je sicer že stokrat povedal, da od svojih liberalnih načel odstopil ne bo; a tega nam nikdar jasno ni še povedal, kaj si misli pod svojimi liberalnimi načeli? Kakor je liberalizem sam na sebi načelo breznačelnosti, tako nam tudi „Narodov“ liberalizem vsak dan kaže drugo barvo. Izprva je proglasil vse za liberalno, kar so Dunajski judje za liberalizem proglasili. Zdaj so se mu oči nekoliko odprle, a vendar še tava v nekem polspanji med krščanstvom in novomodnim brezverstvom. „Kako hoče slepec slepeca voditi? Ali ne bodeta oba v jamo padla? Kako hočejo „Narodovci“ Slovence voditi, ko sami ne vidijo in ne vedó, kam bi jih peljali? Naroda našega prava luč je njegova vera; a liberalci nimajo vere, vsaj so si na prapor svoj „konfessionslosigkeit“ zapisali, zatoraj hodijo v temi. Mi vselej vemo, kaj je prav in kaj ni prav, a oni tega ne vedó.

Pri nas na Slovenskem duhovi še niso tako ostro ločeni, da bi se dale svete besede: „kdor ni za mene, on je zoper mene“, in „kdor za mano ne zbira, on razkropljuje“ popolnem razumeti; a jaz sem imel priložnost opazovati katoličane in liberalce na Nemškem; ondi sem prav očitno videl razloček. Nemški katoličani — in hvala Bogu, da je njih število veliko — niso to samo po imenu, ampak tudi po življenju; nemški liberalci pa se véde brez vse moralčne moči: pred močnim se trese in vklanja, nižega zatira in odira; laž prodaja za resnico; cerkve za-nj ni, „vsaj po njegovih mislih ni Boga“; nehvaležen je dobrotniku; reveža suje od sebe, bogatinu se laska; plemenitega, požrtvovalnega človeka ima za bedaka; nič na svetu pa huje ne sovraži, nego katoliškega duhovna, in ko ne bi stalo kmečko ljudstvo za duhovni, liberalci bi jih žive drli. „Denar, denar — vse, vse za denar!“ to je njihovo geslo. Prišel sem enkrat v gledališče; igrali so neko francosko „komično opero“; oj! kakošno nemoralčno brezno, v katero se človečanstvo pogrezuje po liberalizmu in materijalizmu. Med živahnim rokoploskom občinstva poveličaval se je greh. V srce me je bolelo to videti, da zapustim gledališče in tečem proč kakor požigalec.

Ko sem še v šolo hodil, in sem čital zgodovino starodavnih rimskih carov, kako tiransko so mučili kristijane, nisem mogel zapopasti, kako da se v vsem onem

*) S tem člankom, katerega smo z nadejanim privoljenjem častitega gospoda pisatelja nekoliko okrajšali, končamo obravnavo o „spravi“ naših strank, vedé, da je le prazna slama, ki bi jo mlatili v tej zadevi.

d) Rekel sem, da imamo panjeve, kateri nimajo popolnoma rodovitne matice, ampak imajo le tako imenovano „trotočko“, to je, matico, katera zamore le trotovo zalégo zastavljati, zalégo delavnih čebel pa ne.

Vsak čebelar je gotovo take panjeve že imel ali pa vsaj že videl. Zalega je v njih prav neredoma zastavljena, imajo samo trotovo zalego, katera pa ni samo v trotovske, ampak tudi v čebelne celice ali hišice zastavljena; ker so pa trotje večji, kakor delavne čebele, zato čebele celice delavcev podaljšajo, in tako se napravi v satéh tista gorata, grbasta in ostudna zalega, katero Nemci „Buckelbrut“ imenujejo.

Nastopi tedaj vprašanje: Ali se smejo panjevi, kateri take na pol rodovitne matice ali trotočke imajo, s panji, kateri imajo popolnoma rodovitne matice, brez škode zediniti?

Predno na to vprašanje odgovorim, naj povem, kaj me je večkratna poskušnja izučila.

Imel sem že pred več leti spomladi panj, kateri si ni mogel nič naprej pomagati. Pregledam ga, in zapazim, da je imel samo gorato in ostudno trotovo zalégo. Vedel sem dobro, da si ta panj sam od sebe nič opomogel ne bo. Kmalu potem, ko sem to zapazil, dobim, se vé da od družega plemenjaka, močnega prveca. Tega močnega prveca vsadim ali ogrebem v ravno ta panj, ki je imel samo trotovo zalego; mislil sem namreč, da bo potem vse v redu, ako tako naredim. Pa kaj se mi je prigodilo? Čebele so mi dobro matico, katero so s prvim rojem vred dobile, umorile, trotočko pa ohranile, in panj ni bil nič vreden, pozneje kakor poprej.

Primerilo se mi je tudi, da sem panj, ki je imel trotočko, naveznil na močni panj z dobro matico, naredil sem pustoto, pa nastopil je med čebelami obeh panjev boj, da je bilo groza!

Doživel sem tudi že večkrat, da sem panj, ki je imel samo trotovo zalego, naveznil na dober močen panj. Nisem sicer koj nobenega posebnega sovraštva med čebelami zgornjega in spodnjega panja zapazil; al ko sem pustoto nazaj iz ajdove paše dobil, ni imela celó nič čebelne, ampak samo trotovo zalego. Čebele so mi toraj dobro matico pokončale, in trotočko ohranile.

Iz vsega tega sem bil prepričan, da ni prav brez nevarnosti panjeve, kateri imajo dobre matice, kar tje v en dan skupaj devati.

Ako bi se mogla trotočka dobiti in pokončati, bi se dal tak panj gotovo brez vse nevarnosti s kakim drugim panjem združiti, kateri dobro matico ima, al trotočka se, kakor tudi Dzierzon sam pravi, od delavnih čebel skoraj prav nič ne razloči, zato je tudi skoraj ni mogoče dobiti in pokončati.

(Dalje prihodnjič.)

Zdravniška novica.

Če človek spanja nima.

Človek, ki spanja nima brez posebne bolezni, je revež; premetuje se v postelji, pa zaspanec le ne pride. Zdravniki dajejo takim omotice (narkotina), ki pa ne ostanejo zmirom brez škodljivih nasledkov. Želeti bi bilo tedaj kaj, kar taci nasledkov nima, in mnoge skušnje so pokazale, da mlekokisli natron (natrum lacticum) ima to moč in njemu enako pa tudi kislo mleko. Na večer tedaj nič družega vžiti kakor samo kislo mleko, naredi — tako pravijo — človeku spanje. Skušnja je lahka, dober kup in brez škode.

cesarstvu ni našel mož, ki bi bil povzdignil zastavo človečnosti in pravičnosti; nerazumljiva bila mi je krvooločnost na eni, klečeplaštvo na drugi, in heroična potrpežljivost na krščanski strani. Nikakor nisem mogel razumeti, da more človeštvo tako globoko pogrezniti se. Al videti nemške liberalce, vse to sedaj lahko razumem. Kdor je videl, s kako peklensko strastjo se preganjajo zvesti kristijani v Švici in na Nemškem; kako nedolžne, sivolase duhovne zapirajo, razbojnike in tatove pa z največo milostjo sodijo; kdor čita najnovejšo nemško literaturo, kjer se glasno proklamira popolno poživljenje človeka, kjer se pišejo že ljubimske novice o psih in kobilicah itd. bogme! kako more človek še omahovati o tem, na katero stran bi se obrnil: ali na stran Onega, ki je rekel, „jaz sem resnica in življenje“; ali pa na stran onih, ki pravijo: „jejte, pijte, prešestvujte, goljufajte, kradite, lagajte, natolcevajte in zasmehujte vse, kar vam „farji“ pravijo, — vsaj ni Boga!“

Ko bi tisti, ki v svojih časnikih ali brošurah glorificirajo brezverstvo, vedeli, kako gnjila, kako popačena je zapadna Evropa, nevoljni bi se odvrnili od tacega liberalizma!

Liberalizem ni svoboda. Svobodo ljubi vsak človek, ki ni rojen lakaj; al največi sovražnik svobode je ravno današnji liberalizem. Kdor tega še ni sprevidel, temu ni pomoči. Svoboda je mogoča le v mejah pravičnih postav. Al liberalizem ne pozna pravičnih postav, ker je sam skoz in skoz nepravilen. Dandanes živimo v časih sofistov, ki za vsako lumparijo vedó iznajti kako lepo imé, a za stalno, večno resnico in pravico ni jim mar. Bliža se res tisti čas, ki so ga naši stari kmetje prerokovali, češ, da „za vsakim človekom bo en berič hodil, in pri vsakem malnu en iblajtar stal!“

To je tisti nališpani „Fortschritt“, od katerega se odtrgati vsaj nekaterim našim „mladim“ neka grajevredna sramožljivost še brani, ker nimajo poguma priznati, da so se motili.

Ako stopi po tujem kopitu skrpana mladoslovenska stranka z obema nogama nazaj, tje, kjer smo do leta 1870 vsi brez razločka stali, dokler ni bizmarkizem tudi nekaterih naših okužil, potem je sloga med nami lahka in samo po sebi razumljiva stvar. Ali gredó naši poslanci v državni zbor, ali ne gredó, o tem se dá prepirati; ali hočemo nove šole podpirati, ali ne podpirati, o tem se dá pričkat, in tako še v marsičem drugem porazumeti. Dokler pa so naši liberalci, enako nemškim, laškim in sploh zapadno-evropskim, taki, da jim zadostuje, da so le v krstnih bukvah zapisani kot katoličani, v življenji pa pogani, in bodo po geslu: „pamet je več kot vera“ rovali zoper katoliško cerkev in njene duhovne, potem si mora vsak katoliški mož v dolžnost šteti, da vničuje njih vpliv med ljudstvom, da ne pade v tisto brezno, iz katerega ni rešitve.

Jaz ljubim svojo domovino in svojo narodnost tako iskreno, kakor morda malokdo; za-njo sem več že trpel in žrtvoval, ko marsikdo drug; vendar rečem: narodnost in Bog! Da bi katoliška stranka zavoljo narodnosti dala liberalnim Slovincem popolnoma prosto roko, naj počnó, kar se jim zdi, da so le národni, to bilo bi le malikovanje narodnosti, ne pa pravo rodoljubje.

Zato je popolna in poštena sloga med nami le mogoča tadaj, ako mladoslovenska stranka stopi k nam na krščansko-katoliško stran, od katere se je pred par leti zaslepljena ločila in se narodu našemu izneverila, ter bode to, kar je bila. Manjše razlike v mnenji bo naša stranka lahko prenašala po geslu: „in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas“ (to je,

po naše: „v potrebnih stvaréh edinost, v dvomljivih svoboda, v vsem ljubezen“).

V Bolcani 7. oktobra 1875.

Lipe Josipović.

Mnogovrstne novice.

* *Kako se množijo državni dolgovi Evropskih držav*, kaže nam sledeči pregled: Leta 1715 so znašali ti dolgovi 2000 milijonov tolarjev, 1789. leta 3400 milijonov tolarjev, 1820. leta 10.020 milijonov, 1847. leta 11.170 milijonov, 1874. leta pa 25.668 milijonov tolarjev. Kolikošen razloček tedaj med nekdanj in zdaj! Časnik „Märkisches Kirchenblatt“ v pogledu na ta velikanski razloček prša: kdo je državam toliko posodil, in od kod so posodniki toliko denarja vzeli? V odgovoru na to vprašanje kaže imenovani časnik na jude, kateri v Evropi čedalje več moči in vpliva imajo. Čem več pa so se zadolžile države, temveč so obožali srednji stanov, ki so nekdanj premožni bili. „Tudi poplačevanje državnih dolgov ima svoje meje“ — pravi po pravici statistikar Kolb — ter dostavlja, da veliko število očitnih in skrivnih državnih bankerotov je svet že večkrat na te meje opomnilo; državni dolgovi so pa ob enem tudi dolgovi vsacega prebivalca dotične države, dolgovi vsake družine, dolgovi vsake kmetije, vsake obrtnije in vsacega posameznega premoženja. Novodôbni razvoj je pripeljal do tega, da enemu samemu udu judovske Rothschildove rodovine so države veliko čez 500 milijonov tolarjev dolžne. — Obresti, ki se morajo za državne dolgove plačevati, znašajo vsako leto 1070 milijonov tolarjev. Če pa so državni dolgovi za vsako državo občutljivi, so še posebno občutljivi za Avstrijo zato, ker po uradnem dokazu v „Wiener Ztg.“ od leta 1874 polovica Avstrijskih obresti teče v žep vnanjih kapitalistov in največ v Holandijo, Nemčijo, Francosko in Švico; pa tudi veliko družega denarnega papirja je romalo na tuje; noben tolar ne pride iz Nemčije v Avstrijo nazaj, v Nemčijo pa jih gre veliko milijonov 1. dan januarija in 1. dan julija vsakega leta.

* Iz severne Amerike je preteklo leto okoli 44.000 ljudi se vrnilo nazaj v Evropo, zato ker niso zaslužka in živeža dobili.

* *Koliko pisem se v enem letu na vsem svetu po poštah razpošilja*, si je nekdo prizadjal sošteti, in najdel je, da 3300 milijonov, to je, 100 vsako sekundo in 3 počez na vsacega človeka. Tehtajo ta pisma 33 milijonov kilo. Če bi se ves papir za ta pisma raztegnil, obsegal bi 8 kvadratnih milj. — Ali je to natančna resnica ali ne, ne bi hoteli glave zastaviti.

Zabavno berilo.

K zgodovini klobukov.

Od starodovnih časov so klobuki v Indiji v navadi. Starim Izraelcem pa klobuk menda ni še bil znan. Lacedemonci in Atenci so nosili klobuke iz klobučine. Stari Grki so klobuk privezali na motoz (žnoro), da jim je od zadej visel, če se niso hoteli ž njim pokriti. Rimljani so domá klobuk imeli na glavi, po ulicah pa so hodili gologlavi. Še le po smrti Neronovi je klobuk prišel obče v navado. — Na Francoskem so začeli klobuke nositi pa še le na kmetih ob času Karola VI., ki je umrl leta 1422, po mestih pa pod Karolom VII., ki je umrl leta 1461, vendar so jih nosili le ob dežji. Ob času Ludovika XI. so jih nosili tudi v lepem vremenu. Prvega kastorca je imel Karol VII. ob svojem vhodu v Rouen leta 1449; bil